

Zabezpečení ve stáří Důchodové systémy

Mirka Wildmannová

Proč existují veřejné penzijní systémy?

- **Shoda: vládní intervence je nutná, bez ní volný trh nebude schopen zajistit finanční ochranu ve stáří**
- **Rozpor: jaký mechanismus pro dosažení zaopatření ve stáří zvolit?**

Jak zacházet s problémem stárnutí?

- **Nicholas Baar – jsou rizika, které společnost nese kolektivně, ne individuálně**
- **Sdílení rizika**

Důvody vládní intervence

- **Zabránit chudobě**
- **Mnozí pracující bývají krátkozrací**
- **Ochrana rozvážných členů před parazity**
- **Snížení nejistoty**

Význam tématu

- **Klíčové téma v přestavbě sociálního systému**
- **Hlavní výdajová položka sociálního systému**
- **Ufinancovatelnost systému**

Problémové okruhy:

- **Demografický vývoj populace**
- **Úsilí o snížení redistribuce**
- **Sociální spravedlnost**
- **Problém spravedlnosti**
- **System založený na privátním nebo sociálním pojištění?**

Východiska pro posouzení možností financování důchodového zabezpečení

- ***Ekonomické hledisko***
- ***Sociální hledisko***
- ***Politické hledisko***

Základní typy penzijních plánů

- 1. *Dávkově definované systémy* (DB-defined benefit)**
- 2. *Příspěvkově definované systémy* (DC-defined contribution)**
- 3. *Hypotetické příspěvkově definované systémy* (NDC) – princip individuálního účtu**

Základní typy konstrukce důchodového systému

1. **Bismarckův pojistný systém**
2. **Beveridgeův (flat-rate) systém**
3. **Dvousložková konstrukce**
4. **Pojistný systém se stanoveným minimem**

Základní možnosti financování důchodového zabezpečení

- Ze státního rozpočtu
- Ze SR – zdrojem prostředků jsou příspěvky na důchodové pojištění
- Z fondu odděleného od SR – žádná kapitálová rezerva – systém PAYG
- Z fondu, při průběžném financování se vytváří rezerva
- Fondový či pojišťovací princip (capital reserve)
- Systém povinného spoření
- Zaměstnanecké penzijní pojištění

Nevýhody průběžného systému

- **Demografický vývoj**
- **Negativní dopady na trh práce**
- **Opomíjí potenciální možnost mít vyšší domácí úspory**
- **Vytlačování veřejných a soukromých investic**
- **Problematika opačné redistribuce**
- **Netransparentnost a skrytá akumulace dluhu**

Výhody průběžného systému

- **Umožňuje sociální solidaritu mezi občany**
- **Není problém valorizace**
- **Úspory na režijních nákladech**
- **Ekonomická rizika nese stát**

Výhody fondového financování

- **Nepodléhá důsledkům stárnutí populace**
- **Pozitivní dopady na finanční trhy**
- **Vyšší úspory**
- **Zlepšení fungování na trhu práce**
- **Snížení rizika tzv. morálního hazardu**
- **Dodatečný růst HDP**

Nevýhody fondového systému (problémy přechodu na fondový systém)

- **Fiskální dopad přechodu**
- **Nedostatek dostatečně fungujících finančních trhů**
- **Neexistence silných regulačních a dohlížecích mechanismů**
- **Vyšší administrativní náklady**
- **Absence solidarity**
- **Odstranění všech náhradních dob pojištění**
- **Problém inflace**
- **Velký rozdíl mezi počtem členů a aktivních přispívatelů**
- **Nedostatek informací o penzijních fondech**
- **Růst míry úspor není dostatečně prokázaný**
- **Možnost vládního selhání není vyloučena**

Eliminace nevýhod

- **Legislativní uspořádání**
- **Kombinace obou metod financování**

Zabezpečované životní situace

- **Stáří**
- **Invalidita**
- **Ovdovění a osiřeni**

Dávky důchodového pojištění

- **Starobní důchod**
- **Invalidní důchod**
- **Částečný invalidní důchod**
- **Vdovský důchod**
- **Vdovecký důchod**
- **Sirotčí důchod**

Konstrukce důchodu

Dvousložková konstrukce důchodu:

- 1. Pevná základní výměra**
- 2. Procentní výměra (výše výdělku + doba pojištění)**

Parametry pro výpočtový základ:

- **rozhodné období**
- **Vyloučené doby**
- **Vyměřovací základ**
- **Všeobecný vyměřovací základ**
- **Přepočítací koeficient**
- **Koeficient nárůstu všeobecného vyměřovacího základu**
- **Roční vyměřovací základ**
- **Osobní vyměřovací základ**
- **Výpočtový základ**

Důchodový systém - současnost

- Prakticky výlučně postavený na průběžném financování

Problémové okruhy

- **Úroveň důchodů**
- **Míra solidarity**
- **Předčasné důchody**
- **Financování důchodů**